

ÖRÖKBEOFAGADÁS

- Az örökbefogadás nyíltan vagy titkosan történhet.
- Az örökbefogadásnak a gyermekvédelmi törvény szerint a gyermek mindenek felett álló érdekében kell történnie.
- Magyarországon a törvény előnyben részesíti örökbefogadásnál a házaspárokat.
- Az örökbefogadás a gyámhivatal engedélyező határozatával jön létre.
- Az örökbefogadások száma az elmúlt tíz évben nem változott jelentősen.
- 2015-ben 829 gyermeket adtak örökbe.
- Az örökbefogadások utánkötése 2014-től kötelező.
- A belföldi örökbeadások aránya Magyarországon 87%.
- Örökbefogadások tekintetében a kereslet és a kínálat közt jelentős eltérés mutatkozik.
- Magasabb életkorú, vagy beteg gyermeket kevesen fogadnak örökbe.

A Kormány a [T/12728. számon](#) nyújtotta be a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény és egyéb törvények módosításáról szóló törvényjavaslatot amely – egyebek között – a gyermekvédelmi törvény módosításaként szabályozza az örökbefogadás utánkötésének módját. Jelen Infojegyzet az örökbefogadás hazai és nemzetközi helyzetét tekinti át.

Az örökbefogadás olyan jogi aktus, amely során rokoni kapcsolat jön létre egy gyermek és az őt örökbe fogadó szülő(k), illetve annak családja között. **Célja** az örökbefogadott családban történő nevelkedése, **rokoni kapcsolat létrehozása**, az azzal járó jogok érvényesítése a **gyermek mindenek felett álló (legjobb) érdekében**.

Az örökbefogadás két fajtáját különböztetjük meg: a nyílt és a titkos örökbefogadást. **Nyílt örökbefogadás** esetén a vér szerinti szülő(k) és az örökbe fogadó szülő(k) ismerik egymást. Nyílt örökbefogadásokkal civil szervezetek foglalkoznak. **Titkos örökbefogadás** esetén sem a vér szerinti szülő számára nem ismert az örökbefogadó(k) személye, sem pedig fordítva. A titkos örökbefogadás a [Területi Gyermekvédelmi Szakszolgáltatón](#) keresztül zajlik.

Jogszabályi háttér

Magyarország [Alaptörvénye](#) (XVI. cikk) rögzíti a gyermekek jogait és az állam gyermekvédelemben betöltött szerepét. A hazai joganyagban a nemzetközi egyezmények végrehajtásáról rendelkező törvényeken kívül az örökbefogadást érintő alapjogszabályok a [Polgári Törvénykönyv](#) családjoggal foglalkozó része, illetve a gyermekek védelméről szóló [1997. évi XXXI. törvény](#) erre vonatkozó részei. A családok védelméről szóló [2011. évi CCXI. törvény](#) kimondja, hogy az állam támogatja az örökbefogadást, gyors, méltányos határidőn belüli, a gyermek érdekeit szem előtt tartó örökbefogadási eljárás kialakítására törekszik. Az örökbefogadás által létrejövő jogviszony miatt igénybe vehető támogatásokról a családok támogatásáról szóló [1998. évi LXXXIV. törvény](#) rendelkezik.

A [72/2014. \(III. 13.\) Korm. rendelet](#) rendelkezik az örökbefogadást végző közhasznú szervezetek tevékenységéről és annak utánkötéséről, míg a [29/2003. \(V. 20.\) ESZCSM rendelet](#) az örökbefogadás előtti tanácsadást és felkészítő tanfolyamot szabályozza.

ÖRÖKBEOFAGADÁS NEMZETKÖZI SZINTEN

A témában első jelentős dokumentum az Európa Tanács 1967-es **gyermekek örökbefogadásáról szóló egyezménye**, melynek elsődleges célja az aláíró államok belső jogának összehangolása volt. Foglalkozik az örökbefogadás feltételeivel és típusaival, rendelkezik a gyermek

állampolgárságáról és a nevérol örökbefogadás esetén. [A 2008-ban megújított egyezmény](#) kiterjesztette az örökbefogadók körét a házasságon kívül élőkre, a regisztrált partnerségben élőkre, illetve az egyedülállókra is. Az egyes államok saját hatáskörébe utalja az azonos nemű stabil kapcsolatban élőkre való kiterjesztés lehetőségét. Hazánk az 1967-es egyezményt nem, a 2008-ban elfogadott egyezményt 2010-ben aláírta, ratifikálása a [109/2010. \(XII. 8.\) ME határozat](#) kezdeményezése ellenére [nem történt meg](#).

ENSZ 1989-es Gyermekjogi Egyezménye az első gyermekek jogait átfogóan rendező, széles körben ratifikált egyezmény, amelyet Magyarország 1991-ben illesztett be jogrendjébe ([1991. évi LXIV. törvény](#)). Lefekteti az örökbefogadás jogszabályi kereteit és minimum követelményeit. Örökbefogadás – elsősorban nemzetközi örökbefogadás – esetén irányadó nemzetközi okirat a Hágai Örökbefogadási Egyezmény (1993), amelyet Magyarország szintén elfogadott ([2005. évi LXXX. törvény](#)). Kiegészítéseként jött létre az Európa Tanács 1996-os [Európai egyezmény a gyermekek jogainak gyakorlásáról](#), amelyet Magyarország nem ratifikált.

A [Gyermekjogi Egyezmény](#) mondja ki az örökbefogadás egyik alapelvét, hogy a részes államoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyermek mindenkifelett álló érdekei érvényesüljenek (21. cikk). További alapelvként jelenik meg gyermek saját családjában való nevelkedésének joga; gyermek különleges védelme a bántalmazás és elhanyagolás ellen; gyermeket megillető helyettesítő védelem; a gyermek elhelyezésének időszakos felülvizsgálata.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága független szakértőkből álló testületként vizsgálja az egyezmény jogrendszerbe való beépítését és alkalmazását a résztvevő országokban. A [Gyermekjogi Bizottság](#) átfogó kommentárjaiban alappillérként tekint gyermek mindenkifelett álló érdekére, amely biztosítja a szociális gyermeki jogok érvényesülését és a családi környezetet és helyettesítő védelmet érintő jogok végrehajtását. UNICEF éves gyermekjóléti felmérései számolnak be a gyermekek jogainak érvényesüléséről világ szinten ([Gyermekek helyzete a fejlett világban 2016.](#)).

Európai Unió

Az örökbefogadás szabályozása nem egységes az EU területén, a tagállamok saját nemzeti szabályait alkalmazzák. A nemzetközi egyezményekben rögzített elvek érvényesülnek, melyeket az uniós országok mindegyike tiszteletben tart.

A gyermekjogok védelmében született az Európai Bizottság 2006-os „Az EU gyermekjogi stratégiája felé” ([COM/2006/0367](#)) dokumentuma, valamint az EU Gyermekjogi ütemterve ([COM/2011/0060](#)).

Az Európai Parlament 1996. decemberében állásfoglalást adott ki a jogalkotás és a tagállamok közötti együttműködés javítása érdekében a kiskorúak örökbefogadása kapcsán. ([A4-0392/96](#))

Több európai országban a nemzetközi örökbefogadás aránya meghaladja az országon belüli örökbefogadás arányát. Ilyen példa Belgium, Franciaország, Hollandia, Norvégia, Svédország, Olaszország és Spanyolország. Ezzel szemben Magyarországon (ahol 87% a belföldi örökbefogadások aránya) – az Egyesült Királysághoz hasonlóan – továbbra is a hazai örökbefogadás túlsúlya jellemző ([Neményi-Takács 2016.](#)). A nemzetközi örökbefogadással kapcsolatos stratégiák uniós szintű összehangolása érdekében jött létre az Európai Parlament 2011. január 19-i állásfoglalása az Európai Unión belüli nemzetközi örökbefogadásról ([P7_TA\(2011\)0013](#)). Az örökbefogadás kapcsán felmerülő jogi problémákkal foglalkozik az Európai Parlament [2016-os tanulmánya](#).

ÖRÖKBEOFODÁS MAGYARORSZÁGON

Az örökbefogadás Magyarországon formailag titkosan vagy nyíltan történhet. A **titkos örökbefogadásokat** a gyermekvédelmi törvény szerint a [Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat \(TEGYESZ\)](#) intézi. Ebben az esetben a vérszerinti szülő nem tudja, hogy hová kerül gyermeke, az örökbefogadó szülők nem tudják, hogy ki szülte a gyermeket. Titkos örökbefogadás szintén, ha az anya lemond a gyermekéről a születésekor, vagy az anya inkubátorban, vagy másutt hagyja a gyermeket.

Külön eljárásnak minősül, ha a mostoha- vagy rokon kívánja a gyermeket örökbe fogadni.

Titkos örökbefogadás esetén vegyes életkorú gyermekek is örökbe fogadhatóak, amelynek kritériumairól az örökbefogadó nyilatkozik. Az örökbefogadásról a vérszerinti szülőt nem értesítik, az örökbefogadási határozatot a szülő nem támadhatja meg.

Nyílt örökbefogadásokkal első sorban civil szervezetek foglalkoznak. Ilyen szervezet az [Alfa Szövetség](#), [Ágacska Alapítvány](#), [Bölcső Alapítvány](#), [Fészek Alapítvány](#), [Gólyahír Egyesület](#), [Baptista Szeretetszolgálat](#), [Várva Várt Alapítvány](#). Ezek a szervezetek országos hatáskörrel tartják nyilván az örökbefogadásra jelentkezőket. Nyílt örökbefogadás esetén a vérszerinti és az örökbefogadó kölcsönösen ismeri egymást. Előfordul későbbi kapcsolattartás is. Sokan választják ezt a formát, mert így nagy az esélye, hogy újszülött gyermeket vihetnek haza. 2014-től nyílt örökbefogadás esetén a lemondó szülő a gyermek hat hetes koráig meggondolhatja magát.

Az **örökbefogadási eljárás** előkészítése minden esetben az örökbefogadók tájékoztatásával, felkészítésével, alkalmasságuk vizsgálatával kezdődik. Az örökbefogadást intézők számára alapelv, hogy nem a szülőknek keresnek gyermeket, hanem a gyermeknek szülőket. Az új Polgári törvénykönyv hatálybalépése óta az **örökbefogadás alapja** nem szerződéskötés, hanem a **gyámhivatal engedélyező határozata**.

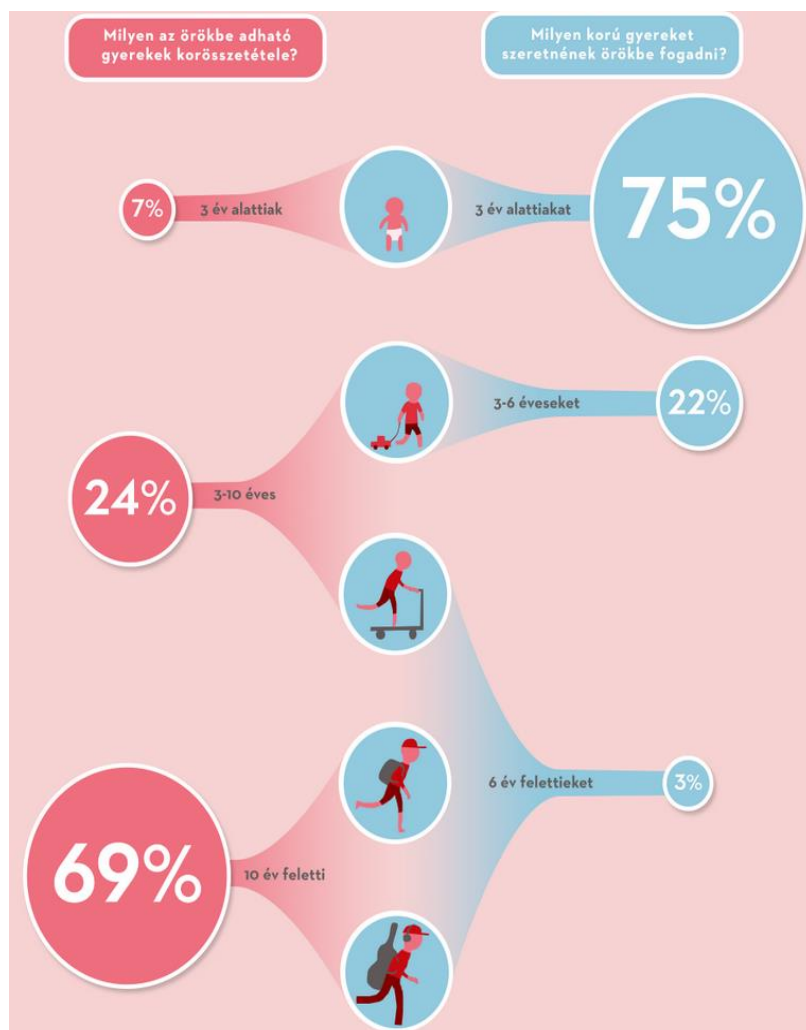
Örökbe fogadható az a gyermek, amely kiskorú és a gyámhivatal örökbe fogadhatóvá nyilvánította. A gyermek ismert, élő, vérszerinti szüleinek hozzá kell járulniuk a gyermek (nyílt vagy titkos) örökbefogadáshoz. Ez alól kivétel, ha gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő gyermek szülője önhibájából nem tesz eleget a kapcsolattartás feltételeinek vagy a bíróság megszüntette a szülő felügyeleti jogát.

Örökbefogadó lehet az a 25. életévét betöltött cselekvőképes személy, aki személyisége és körülményei alapján alkalmas a gyermek örökbefogadására (legalább 16

év, legfeljebb 45 év korkülönbség elfogadott) és részt vett a felkészítő tanfolyamon. A törvény előnyben részesíti a házasságban élő párokat, de nem zárja ki az örökbefogadásra egyedülállóként jelentkező nőket és férfiakat sem.

Alkalmas szülő esetén az örökbefogadást végző szervezet felkészíti a gyermeket, támogatja a feleket. Az idősebb gyermekek örökbefogadását segíti a 2014-ben bevezetett [örökbefogadói GYES](#). A magyar állampolgárság sem a gyermek, sem az örökbefogadó tekintetében nem feltétel.

A nemzetközi örökbefogadást a hágai egyezmény alapján az [EMMI Központi Hatósága](#) intézi. A menedékjogot kapott gyerekeket gyermekotthonokban helyezik el. Örökbeadni azonban többnyire nem lehet őket, mert általában nincs információ a családba való visszailleszhetőségről.

Forrás: [Infotandem](#) 2014

A gyámhivatal az örökbefogadók meghallgatása után a vélemények, környezettanulmány, jövedelemigazolás és az egyéb bizonyítékok alapján **határozattal dönt** az örökbe fogadni szándékozók alkalmasságáról, amely 3 évig érvényes.

Az **örökbefogadás utánkövetése** 2014-től egy évig kötelező. Az örökbefogadás után két hónappal, majd egy évvel, az örökbefogadó családot az illetékes gyermekvédelmi szakszolgálat, illetve az erre jogosítványt szerző szervezetek kísérik figyelemmel. A szülő kérésére az utánkövetés öt évre meghosszabbítható. Vizsgálják a gyermek családjába történő beilleszkedését, a családdá válás folyamatát, a kommunikációt, a gyermek identitásának egészséges fejlődését, a gyermek óvodai, iskolai beilleszkedése kapcsán felmerülő problémák kezelését.

Az elmúlt, több mint 20 évben az esetek felében az örökbefogadott gyermekvédelmi szakellátásban élt korábban. Az örökbefogadások további mintegy 40 százaléka a szülő hozzájáruló nyilatkozata alapján történt meg ([KSH 2012.](#)). A gyermekeknek elsősorban saját meggyükben, majd országosan keresnek szülőt.

Az engedélyezett örökbefogadások száma keveset változott az elmúlt tíz évben. Az évente örökbe fogadható mintegy 2 ezer gyermek közül 750–800 gyermeket fogadnak örökbe

(2015-ben 829-et ([KSH](#))). A külföldi állampolgárok által örökbefogadott gyermekek száma 2014-ben 129 volt ([KSH 2016.](#)). Az [EMMI adatai szerint](#) 2013-ban lezajlott 726 örökbefogadásból 438 titkos, 189 nyílt és 99 rokoni, házastársi volt. A legtöbb gyerek Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből érkezik, míg az örökbefogadók többsége Budapestről és Pest megyéből kerül ki.

Az örökbefogadásra alkalmas személyek száma az örökbefogadható gyermekek számát soha nem éri el. Az örökbefogadások száma a nyilvántartott örökbe fogadható gyermekek számát alig csökkenti, mert ugyanannyi gyermek kerül nyilvántartásba is ([KSH 2012](#)). Az örökbefogadható fogyatékos nyilvántartott gyermekek mindössze 2%-át fogadják örökbe ([KSH/EMMI 2013.](#)).

Herczog Mária szociológus 2010-es tanulmányában kifejti, hogy az az előremutató nemzetközi gyakorlat, állami és civil törekvés, amely szerint a **családbefogadás a rászoruló gyermek érdekében, annak esélynöveléséért történik**, egyelőre csak szóban működik hazánkban. Míg külföldön főként testvér mellé fogadnak örökbe más etnikumhoz tartozó, vagy sérült gyermeket, addig Magyarországon a szülők saját gyermek hiányát próbálják pótolni örökbefogadással.

Források:

- Neményi Mária – Takács Judit: Az örökbefogadási folyamat egy budapesti vizsgálat tükrében – Magyar Tudomány [2016/2.](#)
- Neményi Mária – Takács Judit: Örökbefogadás és diszkrimináció Magyarországon Esély [2015/2.](#)
- Katonáné Pehr Erika: Az örökbefogadás változó jogi környezete a Családi Könyvben - In: Decem anni in Europaea Unione III: Miskolc, 2015.
- Örökbefogadás, örökbefogadási eljárás In: Filó Erika – Katonáné Pehr Erika: Gyermeki jogok, szülői felelősség és gyermekvédelem Budapest, 2015.
- Marschalkó Linda: Nemzetközi örökbefogadás és a gyermek legjobb érdeke – Iustum Aequum Salutare, [2013/4.](#)
- Állami gondoskodástól a mai gyermekvédelemig [KSH 2012.](#)
- Herczog Mária: Roma gyerekek örökbefogadása Magyarországon In: Ünnepi tanulmánykötet Filó Erika 70. születésnapjára Pécs, 2010.

Készítette: Máté Olga
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486